

DEMOGRAFSKI RAZVOJ IN ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA NA DRAVSKEM POLJU

UROŠ HORVAT

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
uros.horvat@um.si

V poglavju je prikazan demografski razvoj na Dravskem polju. Regija beleži demografsko rast v celotnem obdobju od sredine 19. stoletja do danes. Ta je bila še posebej intenzivna med letoma 1961 in 1981, ko je k rasti prispevalo predvsem močno priseljevanje prebivalstva iz okoliških manj razvitih podeželskih območij. V zadnjih treh desetletjih je območje zajel val suburbanizacije, ki se je okrepil po letu 2010. Podatki demografskega razvoja ter starostne in izobrazbene sestave kažejo na delitev Dravskega polja na vsaj dva različna dela. Proces suburbanizacije je bil še posebej izrazit v obmestju Maribora in Ptuja, medtem ko v osrednjem in južnem delu regije prevladujejo naselja, ki so imela največ prebivalcev v preteklih popisnih letih. To območje zaostaja za gospodarskim in družbenim razvojem severnega in zahodnega dela regije, kar se odraža tudi v razvoju prebivalstva in demografskih strukturah.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.ff.11.2023.2](https://doi.org/10.18690/um.ff.11.2023.2)

ISBN

978-961-286-806-2

Ključne besede:

Dravsko polje,
prebivalstvo,
suburbanizacija,
starostna sestava,
izobrazbena sestava

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.11.2023.2](https://doi.org/10.18690/um.ff.11.2023.2)

ISBN
978-961-286-806-2

Keywords:
Dravsko polje,
population,
suburbanization, age
structure,
educational structure

DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT AND CHARACTERISTICS OF THE POPULATION IN THE DRAVSKO POLJE REGION

UROŠ HORVAT

University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
vladimir.drozg@siol.net

The chapter shows the demographic development in the Drava field. The region records demographic growth throughout the period from the middle of the 19th century to the present day. This was especially intense between 1961 and 1981, when the growth was mainly contributed by strong immigration of the population from the surrounding less developed rural areas. In the last three decades, the area was covered by a wave of suburbanization, which intensified after 2010. Data on demographic development and age and educational composition indicate the division of Dravsko polje region into at least two different parts. The process of suburbanization was particularly pronounced in the suburbs of Maribor and Ptuj, while the central and southern parts of the region are dominated by settlements that had the largest number of inhabitants in previous census years. This area lags behind the economic and social development of the northern and western parts of the region, which is also reflected in the development of the population and demographic structures.

University of Maribor Press

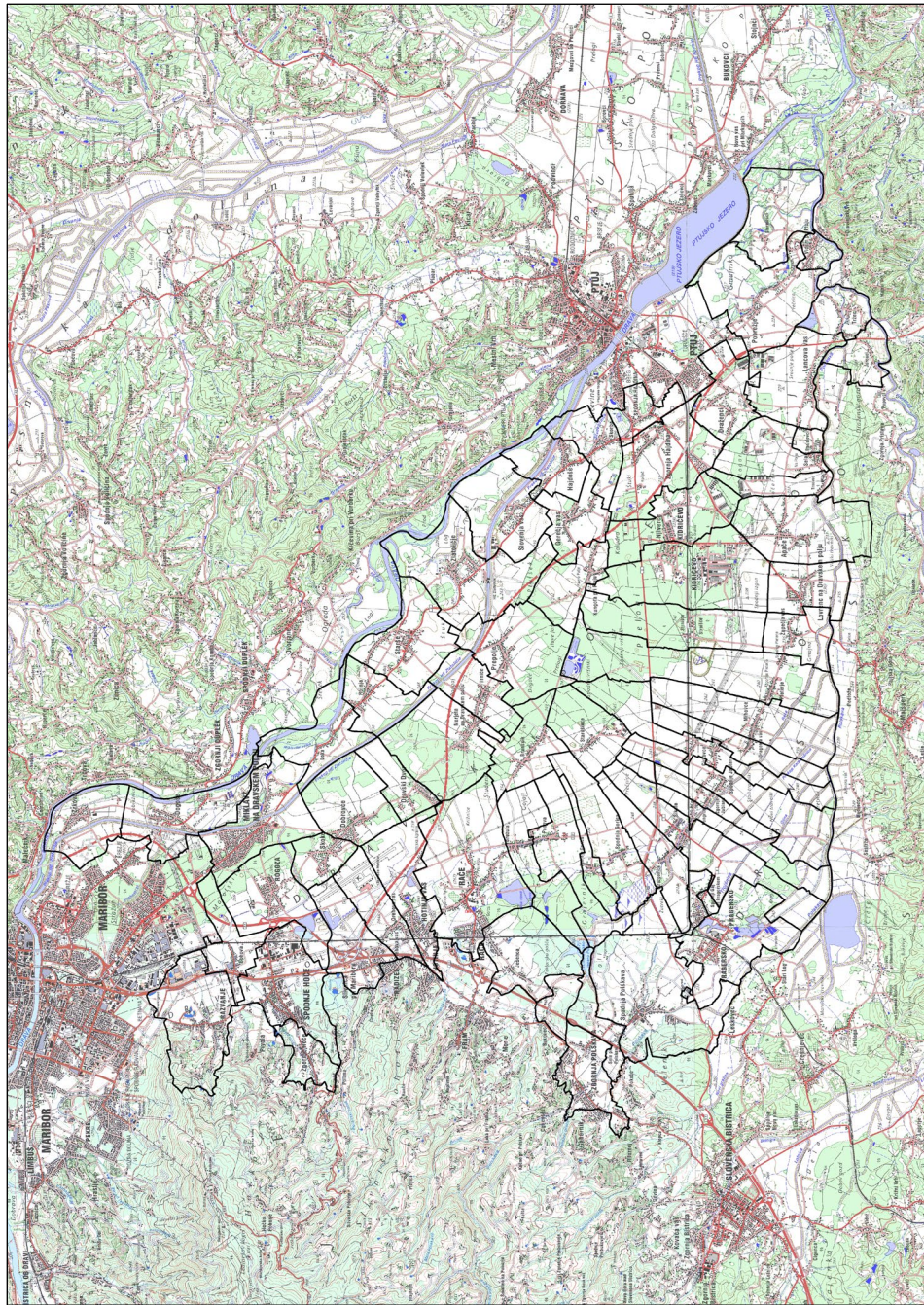
Uvod

Dravsko polje je ena najrodovitnejših kmetijskih pokrajin v Sloveniji, obenem pa je tudi ena izmed gostejše poseljenih. Za Dravsko polje je značilna vsestransko urbanizirana pokrajina, v kateri se je z urbanizacijo na podeželje razširil mestni način življenja. Nahaja se med Slovenskimi goricami, Pohorjem ter Savinskim in Haložami, oziroma v trikotniku med Mariborom, Slovensko Bistrico in Ptujem, ki so v zadnjem stoletju pomembno vplivali na družbeno-gospodarski in demografski razvoj obravnavane regije. Predvsem Maribor je z zgodnjim in intenzivnim gospodarskim razvojem močno vplival na razvoj in značilnosti prebivalstva v svojem zaledju. Na razvoj je vplival tudi industrijski razvoj Kidričevega, ki je edino naselje z mestnimi potezami v osrednjem delu regije.

Na transformacijo Dravskega polja iz pretežno agrarnega območja v urbanizirano podeželje je najprej vplivala izgradnja Južne železnice, ki je v sredini 19. stoletja dosegla Maribor in pospešila njegov razvoj. V nadaljevanju, ugotavlja Pak (1969), so se že v začetku 20. stoletja v večini agrarnih naselij v regiji pričeli širiti neagrarni elementi. Procesu suburbanizacije in deagrarizacije, ki smo jim priča v Sloveniji v drugi polovici 20. stoletja (Kokole 1998), niso zaobšli Dravskega polja. Prav nasprotno, zaradi bližine treh velikih centrov so bili v nekaterih delih regije še bolj intenzivni kot v nekaterih drugih območjih v Sloveniji. Tako je Pak (1969) v svoji študiji o Dravskem polju, ki je najbolj izčrpna geografska študija o regiji do sedaj, že ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja ugotavljal različno stopnjo urbanizacije in deagrarizacije naselij, oziroma bolj ali manj izrazito urbaniziranost območja.

Priseljevanje prebivalstva in transformacija podeželskega okolja se je še bolj intenzivirala v zadnjih desetletjih, ko je intenziven proces urbanizacije zajel večino naselij, tako da so nekatera, predvsem pa v obmestjih Maribora in Ptuja, postala prava spalna naselja z več kot tisoč prebivalci. Obenem je v vseh naseljih prišlo do porasta terciarnih dejavnosti, na robu centralnih naselij pa so nastala večja območja obrtno-poslovnih con, kar je dodatno pritegnilo priseljevanje prebivalstva v regijo.

V poglavju je prikazan demografski razvoj in osnovne demografske značilnosti prebivalstva Dravskega polja v zadnjih desetletjih na nivoju občin in naselij. V analizo je vključenih 9 občin in 68 naselij. Pri določanju območja je bila upoštevana regionalizacija, ki je bila izdelana v okviru projekta Regionalna geografska monografija Slovenije (Pak 1994). Ker so bile pri tem upoštevane meje naselij, obravnavano območje ponekod odstopa od fizičnogeografske opredelitve regije.

Slika 1: Pregledna karta Dravskega polja z naselji

Vir: Spletni vir 1; Regionalna geografska monografija Slovenije 1994; Pak 1969.

V letu 2023 je v regiji v 68 naseljih (slika 1) živel 44.564 prebivalcev, kar je predstavljalo 2,1 % prebivalstva Slovenije. Pred spremembo lokalne samouprave je ozemlje pripadalo trem velikim občinam (Maribor, Slovenska Bistrica in Ptuj) in vsa občinska središča so bila izven regije. V letu 1994 si je ozemlje Dravskega polja delilo 6 občin (Maribor, Rače - Fram, Slovenska Bistrica, Starše, Kidričevo in Videm), leta 1999 pa so nastale še 3 nove (Miklavž na Dravskem polju, Hoče - Slivnica in Hajdina). Za razliko od predhodnega obdobja se sedaj na območju regije nahaja kar 7 občinskih središč, kar daje dodatno spodbudo k regionalnemu razvoju.

Med devetimi obravnavanimi občinami so na Dravskem polju štiri občine, ki se z vsem ozemljem in vsemi naselji nahajajo v regiji: Miklavž na Dravskem polju (4 naselja), Starše (8 naselij), Hajdina (7 naselij) in Kidričevo (18 naselij), dve občini, ki se z večino ozemlja in naselij ter občinskim središčem nahajata v regiji: Hoče - Slivnica (7 naselij od 13), Rače - Fram (7 naselij od 13), ena občina, ki se z manjšim delom naselij nahaja v regiji: Videm (9 naselij od 31), vendar se v regiji nahaja občinsko središče, ter dve občini, katerih le manjši del njihovega ozemlja pripada Dravskemu polju: Maribor (le 3 naselja od 33) in Slovenska Bistrica (le 5 naselij od 77) in se v njih tudi občinsko središče nahaja izven regije. Zaradi navedenega je v preglednicah pri petih imenih občin dodan »- del« in so za njih prikazani podatki le za tisti del območja občine oziroma za naselja, ki se nahajajo na Dravskem polju.

Poselitev Dravskega polja

Arheološke najdbe na območju Dravskega polja kažejo na poselitev že v obdobju neolitika, številni pa so tudi sledovi iz halštatskega in latenskega obdobja. V rimskem obdobju je bil današnji Ptuj (Poetovio) ena največjih rimskih postojank na slovenskem ozemlju in pomembna vez med Rimom in središčem Panonije. Čez Dravsko polje je vodila ena najpomembnejših rimskih cest, tj. povezava med Aquileo, Emono, Celeio, Poetovio in Savario, vzhodno od Ptuja pa se je cesta odcepila tudi v smer proti Varaždinu. Rimljani so imeli svoj tabor pri Staršah, ostanki poselitve pa se nahajajo tudi v okolici Ptuja v Hajdini.

V obdobju zgodnjega srednjega veka je bil severni in zahodni del Dravskega polja poseljen že v zgodnji dobi slovanske naselitve, južni del pa je zajela mlajša kolonizacija. Pak (1969) ugotavlja, da je bil nastanek naselij na Dravskem polju v veliki meri povezan z agrarno rabo zemljišč, vplivale pa so tudi hidrološke in pedološke razmere. Na to kaže položaj naselij nad prvo pleistocensko teraso Drave,

kakor tudi pod Pohorjem vzdolž izgonske pokrajine, na severnem robu nekdanj mokrotne čretne pokrajine in na najbolj vzpetem osrednjem delu polja. Naselja so po večini nastala na meji med boljšim in slabšim kmetijskim zemljiščem, to je ob stiku prodnega in vlažnega ilovnato-glinenega zemljišča, nekatera pa so povezana tudi s poteki nekdanjih rimskih cest. Zaradi tega ima v osnovi večina naselij na Dravskem polju obliko podolžnih in obcestnih naselij, le v izgonški pokrajini pod Pohorjem in ponekod v osrednjem delu polja najdemo gručasta naselja, kot so npr. Rače, Pragersko in Miklavž na Dravskem polju (Pak 1998).

Sklenjen pas največjih naselij se vleče na robu dravske terase od Miklavža na Dravskem polju na severozahodu do Vidma pri Ptuj na jugovzhodu regije. Drugi pas naselij je pod Pohorjem od Radvanja na severu do Spodnje Polskave na jugozahodu in je vezan na izgone (to je potoke s Pohorja, ki so poplavljali, zato so jim z nasipi v preteklosti umetno dvignili struge). Vrsta naselij se nato ob meji ilovnatga in prodnega zemljišča nadaljuje proti vzhodu do Lancove vasi. Na severu so naselja starejša, na severnem robu nekdanj mokrotnih čreti (ki so jih v osemdesetih letih 20. stoletja z melioracijami precej izsušili in preoblikovali v njivsko pokrajino) pa so nastala v obdobju mlajše kolonizacije. Tretji pas naselij se vleče v osrednjem prodnatem delu Dravskega polja, od Rogoze na severu preko Marjete na Dravskem polju do Dražencev na jugovzhodu. Večina se jih drži ježe najvišje dravske terase. Po nastanku so ta naselja mlajša, zlasti Skoke in Dobrovce (nastali z naselitvijo Uskokov) ter Dravski dvor, Brunšvik, Kungota in Kidričevo (Pak 1969).

Zaradi svojega ravninskega značaja se je Dravsko polje razvilo v močno kmetijsko območje, na katerem so imela naselja v preteklosti tipičen vaški izgled. Za regijo so značilna velika sklenjena naselja z več sto prebivalci. Zaradi ugodnih demografskih razmer se je povprečno število prebivalcev na naselje v preteklosti stalno povečevalo. V letu 1869 je v njih v povprečju na naselje živel 239, v letu 1931 336, v letu 1981 557 in v letu 2023 655 prebivalcev (preglednica 1).

Leta 1869 je skoraj v dveh petinah naselij živel 151–250 prebivalcev, v dobri četrtini do 150 in prav tako v dobri četrtini 251–500 prebivalcev (preglednica 1). Le 4 naselja so imela več kot 500 prebivalcev, in sicer Razvanje, Rače, Spodnja Polskava in Pobrežje (v bližini Vidma pri Ptuj). Število manjših naselij (z do 150 prebivalci) se je postopoma zmanjševalo: iz 18 naselij v letu 1869 na 8 v letu 2023. Danes je najmanjše naselje v regiji Trnovec (občina Videm), v katerem živi 86 prebivalcev,

sledijo pa s 100–120 prebivalci naselja Požeg (občina Rače - Fram), Strnišče (občina Kidričevo) in Barislovci (občina Videm) (preglednica 2).

Preglednica 1: Število naselij glede na število prebivalcev v naselju in povprečno število prebivalcev na naselje na Dravskem polju v obdobju med letoma 1869 in 2023

Število preb.	Leto	1869	1910	1931	1961	1981	1991	2002	2011	2023
1–150		18	13	10	7	7	9	8	8	8
151–250		25	20	15	15	11	10	12	11	10
251–500		19	26	30	26	24	20	20	18	18
501–750		4	6	8	9	14	15	13	13	14
751–1000		-	1	2	6	4	5	6	9	8
1001–2000		-	-	1	5	5	6	6	6	7
2001–3000		-	-	-	-	2	2	2	2	2
3001–4500		-	-	-	-	1	1	1	1	1
Skupaj naselij		66	66	66	68	68	68	68	68	68
Povprečno število prebivalcev na naselje		239	293	336	462	557	573	579	619	655

Vir podatkov: Krajevni leksikon Slovenije 1995;

SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px>.

Prav tako se je zmanjšalo število naselij s 150–250 prebivalci, in sicer v omenjenem obdobju iz 25 na 10 naselij. V celotnem obravnavanem obdobju je največ prebivalcev živel v srednje velikih naseljih z 250–500 prebivalci. Med obema svetovnjima vojnoma je bilo tovrstnih naselij skoraj polovica, do danes pa se je njihov delež zmanjšal na četrtino (18 naselij). Na drugi strani se je precej povečalo število naselij s 500–750 prebivalci, ki jih je bilo leta 2023 že okoli petina (14 naselij).

Lega Dravskega polja med večjimi zaposlitvenimi centri v okolici je vplivala na zgoščanje poselitve in hitro rast centralnih naselij tudi v sami regiji. Že leta 1931 so Rače kot prvo naselje presegle 1000 prebivalcev. Leta 1948 so se Račam z več kot 1000 prebivalci pridružile Spodnje Hoče. Leta 1961 je bilo naselij s 1000–2000 prebivalci že 5 in med njimi je bilo največje Kidričevo (1985 prebivalcev), ki je z razvojem industrije in načrtno gradnjo industrijskega mesta v obdobju po drugi svetovni vojni doseglo izredno hiter razvoj. V Račah, Spodnjih Hočah, Razvanju in na Pragerskem se je v tem letu število prebivalcev gibalo med 1000 in 1700.

V času popisa prebivalstva leta 1981 so 3 naselja preseгла 2000 prebivalcev. Največje naselje po številu prebivalcev je postalo Miklavž na Dravskem polju (s 3270 prebivalci), sledili pa sta mu Spodnje Hoče in Rače (z okoli 2100 prebivalci). Imenovana naselja so največja centralna naselja na Dravskem polju, ki so z novo

lokalno samoupravo v devetdesetih letih 20. stoletja postala tudi občinska središča novonastalih občin. Po zadnjih podatkih je v letu 2023 v naselju Miklavž na Dravskem polju živel 4452, v Račah 2975 in v Spodnjih Hočah 2745 prebivalcev.

Poleg treh največjih naselij je v letu 1991 število prebivalcev preseglo 1000 v še 6 naseljih, in sicer v Razvanju, Hotinji vasi, Pragerskem, Zgornji Polskavi, Kidričevem in Rogozi, v letu 2023 pa tudi v Skokah. Leta 2023 je bilo četrto naselje z največjim številom prebivalcev Rogoza (1712 prebivalcev), medtem ko je v preostalih imenovanih naseljih živel 1000–1500 prebivalcev. Kidričevo je prav tako postalo občinsko središče istoimenske občine, medtem ko imajo preostala občinska središča v občinah z večinskim deležem ozemlja na Dravskem polju (Starše, Hajdina in Videm) manj kot 1000 prebivalcev. Zanimivo je tudi, da je občina Videm edina občina na Dravskem polju, v kateri občinsko središče ni naselje z največjim številom prebivalcev, saj ima sosednje naselje Pobrežje več prebivalcev kot Videm pri Ptuj.

Preglednica 2: Število prebivalcev v desetih naseljih z največjim (levo) in najmanjšim (desno) številom prebivalcev na Dravskem polju v letu 2023 (v primerjavi z leti 1931, 1961 in 1991)

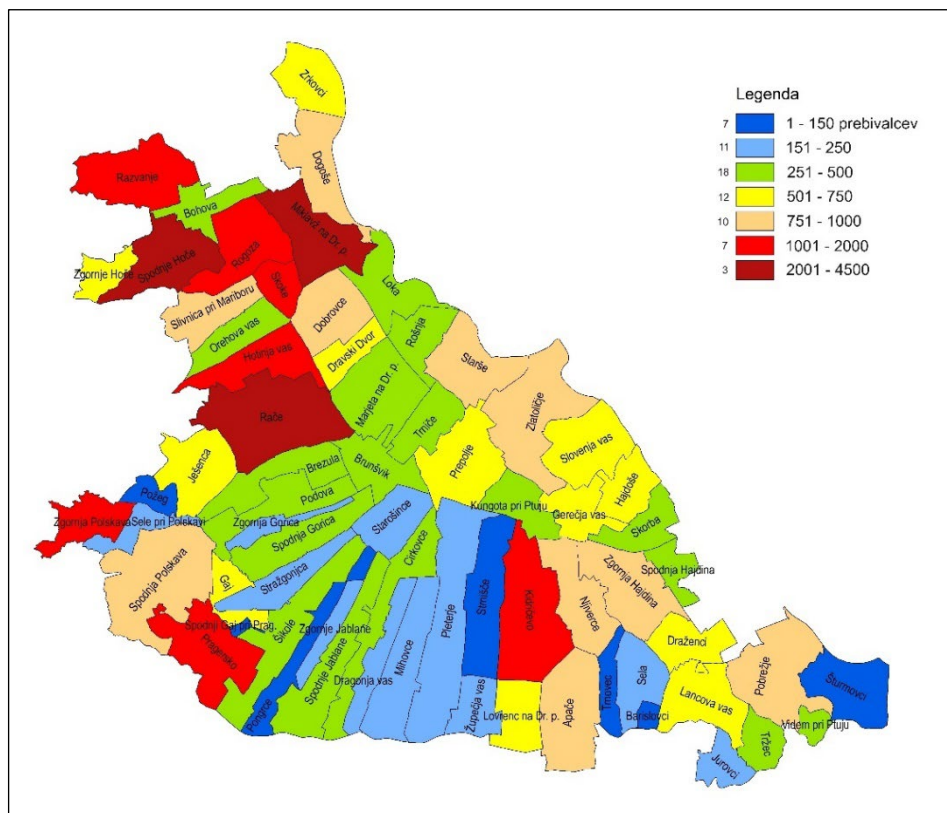
Naselje / Leto	1931	1961	1991	2023	Naselje / Leto	1931	1961	1991	2023
Miklavž na Dr. p.	614	935	3546	4452	Trnovec	113	101	84	86
Rače	1053	1696	2152	2975	Požeg	70	76	55	107
Spodnje Hoče	737	1316	2086	2745	Strnišče	-	-	125	108
Rogoza	375	835	1142	1712	Barislovci	118	121	131	120
Razvanje	769	1170	1232	1412	Sp. Gaj pri Prag.	-	-	135	123
Hotinja vas	464	988	1263	1370	Šturmovci	100	152	146	128
Zgornja Polskava	395	487	946	1362	Pongrce	156	139	121	135
Pragersko	766	1037	1069	1179	Zgornja Gorica	161	156	102	151
Skoke	207	305	753	1159	Jurovci	146	169	150	165
Kidričevo	71	1985	1481	1113	Sele pri Polskavi	144	152	183	178

Vir podatkov: Krajevni leksikon Slovenije 1995;

SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px>.

Po številu prebivalcev se najmanjša naselja nahajajo v južnem in osrednjem delu Dravskega polja (slika 2). V južnem delu imata le Pragersko in Kidričevo več kot 1000 prebivalcev, sicer pa na območju občin Kidričevo in Videm prevladujejo naselja z manj kot 250 prebivalci. V osrednjem delu Dravskega polja, na območju občin Starše in Rače - Fram, so najbolj zastopana naselja z 250–500 prebivalci. Večja

naselja so zgoščena predvsem v okolici Maribora ter ob glavnih prometnicah proti Ptuj in Slovenski Bistrici, kar kaže na intenzivnejši demografski razvoj tega dela Dravskega polja v povezavi z urbanizacijo in suburbanizacijo v prometno najbolj dostopnih delih regije. Pri tem se pri večini naselij kaže bistveno večji vpliv cestnega kot pa železniškega omrežja.

Slika 2: Število prebivalcev v naseljih na Dravskem polju v letu 2023

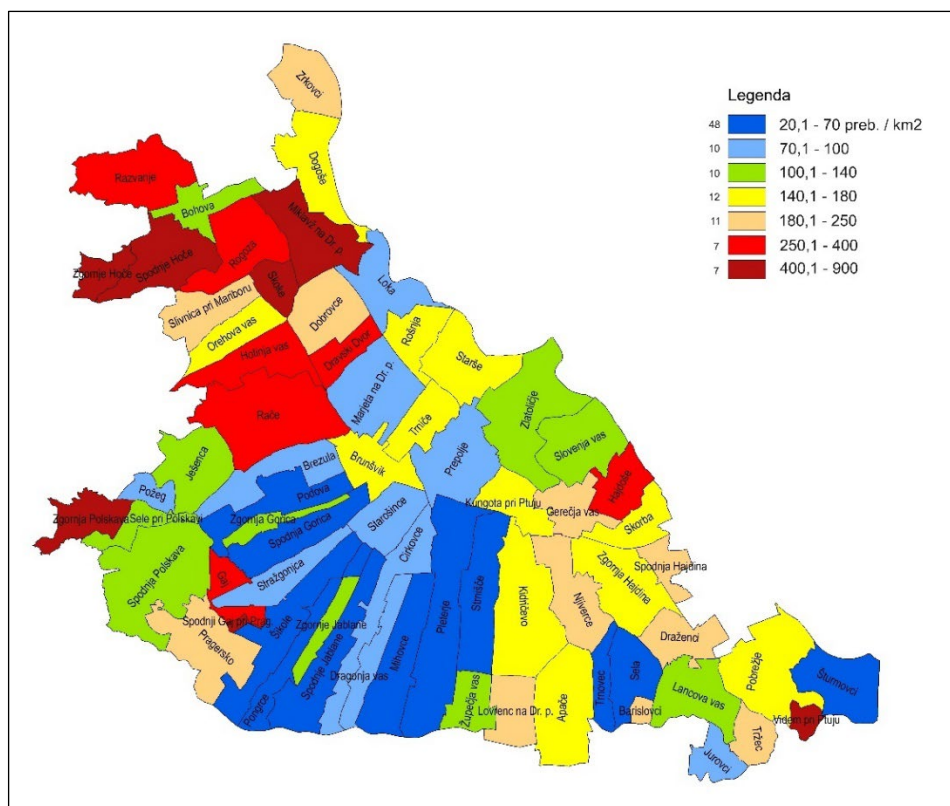
Opomba: Na karti (in v vseh naslednjih v tem poglavju) je v legendi na levi strani prikazano število naselij v posamezni kategoriji. Vir podatkov:

SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px>.

Dravsko polje je eno najgostejše poseljenih območij v Sloveniji, saj je aritmetična gostota prebivalstva skoraj dvakrat višja od slovenskega povprečja (preglednica 3). Najmanjša je na južnem in v osrednjem delu Dravskega polja na območju občin Kidričevo, Starše in Videm (v povprečju 90–130 preb./km²), kjer z najnižjimi vrednostmi izstopajo območja naselij z obsežnimi kmetijskimi (in ponekod tudi

gozdnimi) površinami, kot so npr. Pleterje in Šturmovci (manj kot 30 preb./km²) ter Mihovce, Pongrce, Spodnje Jablane, Šikole in Trnovec (vsa 30–55 preb./km²).

Na drugi strani je najbolj gosto poseljen severni del Dravskega polja na območju občin Miklavž na Dravskem polju (567 preb./km²) in Hoče - Slivnica (340). Tu med naselji z najvišjo gostoto (slika 3) izstopajo Miklavž na Dravskem polju (898 preb./km²), Skoke (689), Spodnje Hoče (574) in Zgornje Hoče (402). Izven tega dela regije imajo visoko gostoto še naselja Zgornja Polskava (491), Spodnji Gaj pri Pragerskem (568) in Videm pri Ptuj (575). Rogoza in Rače izkazujeta nekoliko nižjo gostoto poselitve (okoli 350 preb./km²), pri čemer je potrebno opozoriti, da pri obeh naseljih zajema tudi obsežne obdelovalne površine v okolici pozidanih območij.

Slika 3: Aritmetična gostota prebivalstva po naseljih na Dravskem polju v letu 2023

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5006S.px>.

Preglednica 3: Aritmetična gostota prebivalstva po občinah na Dravskem polju v letu 2023

Občina	Št. prebivalcev	Delež (%)	Površina (km ²)	Gostota preb.
Maribor - del	2889	6,5	13	220,5
Hoče - Slivnica - del	7971	17,9	23	340,6
Miklavž na Dr. polju	7147	16,0	13	567,2
Rače - Fram - del	4610	10,3	27	170,7
Starše	4132	9,3	34	120,5
Slov. Bistrica - del	4255	9,5	20	210,6
Kidričevo	6586	14,8	71	92,2
Hajdina	3897	8,7	22	178,8
Videm - del	3077	6,9	24	127,7
Dravsko polje	44564	100,0	248	179,8
Slovenija	-	-	-	104,4

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5006S.px>.

Opomba: pri občinah, katerih ozemlje sega tudi izven območja Dravskega polja (označene z »- del«), se podatki nanašajo samo na tisti del občine, ki je na območju obravnavane regije.

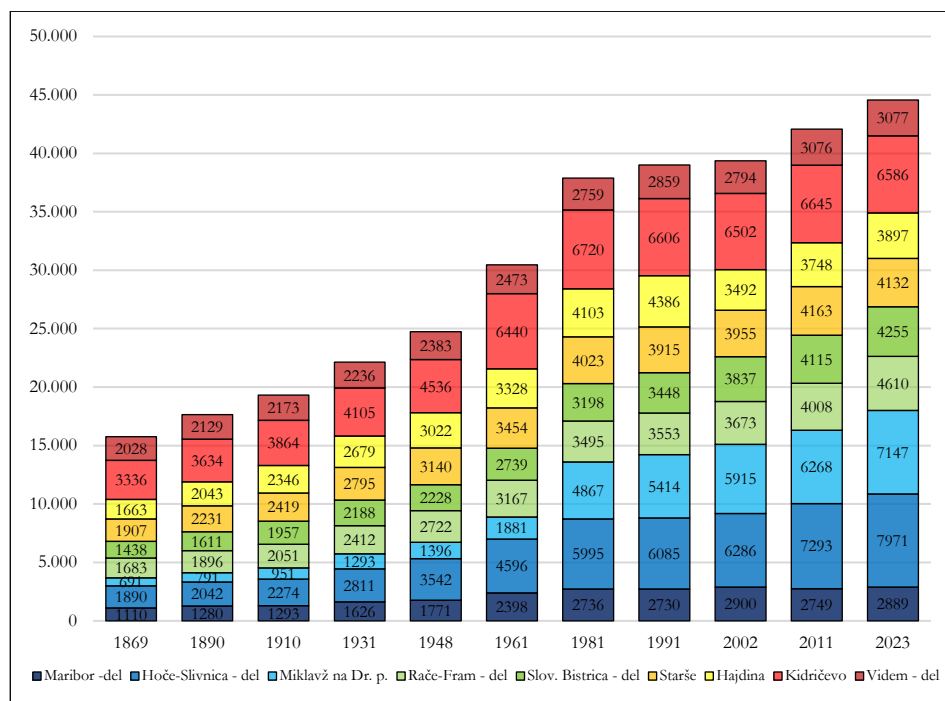
Gibanje števila prebivalstva do leta 1961

Območje Dravskega polja je v celotnem obdobju od sredine 19. stoletja do danes beležilo demografsko rast, ki je bila v vseh obdobjih višja od povprečja v Sloveniji. Zaradi svojega ravninskega značaja in ugodnih naravnogeografskih razmer se je najprej razvijalo kot izrazito kmetijsko območje, po drugi svetovni vojni pa je na demografske razmere v regiji močno vplival gospodarski razvoj večjih zaposlitvenih središč v neposredni bližini, predvsem Maribora, Ptuja in Slovenske Bistrice, pa tudi Kidričevega v osrednjem delu regije, Spodnjih Hoč, Rač idr.

Leta 1869 so na Dravskem polju zabeležili 15.746 prebivalcev in njihovo število se je v letu 1910 povečalo na 19.328, kar predstavlja povečanje za 22,7 %. V tem obdobju je bila večina prebivalstva še agrarnega in številne kmetije so potrebovale veliko delovne sile, medtem ko je bilo odseljevanje iz regije relativno skromno. Pak (1969) sicer v obdobju med letoma 1890 in 1900 že omenja vpliv razvoja Maribora na odseljevanje prebivalstva iz severozahodnega dela Dravskega polja. Navaja, da so se odseljevali predvsem ljudje brez zemlje, ki so opuščali delo na tujih kmetijah. Del se jih je zaposlil na železnici, del pa v razvijajočem se Mariboru.

Število prebivalcev je v tem obdobju najbolj naraslo v vzhodnem delu regije v naseljih ob cesti Maribor–Ptuj (tj. na območju današnje občine Hajdina), prav tako pa tudi na območju današnje občine Miklavž na Dravskem polju in v delu občine Slovenska Bistrica, ki sodi v obravnavano regijo. Med večjimi naselji (z več kot 250

prebivalci) so z največjo rastjo izstopala naselja Pragersko (povečanje za okoli 3-krat), Miklavž na Dravskem polju, Spodnja Hajdina in Trniče (za 1,6-krat), med manjšimi pa Kungota pri Ptuj in Kidričevo (za 3,2-krat). Razvoj Pragerskega (v katerem je v letu 1910 živel 610 prebivalcev) je bil v tem obdobju tesno povezan z železniško progo Dunaj–Trst in njenim odcepom proti Ptuj. Večja od Pragerskega so bila v letu 1910 le naselja Rače, Spodnja Polskava, Pobrežje, Razvanje in Spodnje Hoče, vendar se je v njih število prebivalcev med letoma 1869 in 1910 povečalo v povprečju le za okoli 20 %.

Slika 4: Število prebivalcev na Dravskem polju po občinah med letoma 1869 in 2023

Vir podatkov: Krajevni leksikon Slovenije 1995;

SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px>.

So pa že v tem obdobju nekatera naselja beležila tudi zmanjšanje števila prebivalstva. Z največjim zmanjšanjem (za 30 %) izstopa Župecja vas, v kateri je vse do danes živel največ prebivalcev prav v letu 1869 (na to ni vplivalo niti dejstvo, da so iz dela te vasi in dela Kidričevega v letu 1974 ustanovili naselje Strnišče) (Krajevni leksikon Slovenije 1980). Za okoli 15 % se je zmanjšalo število prebivalcev tudi v naseljih Šturmovci, Požeg, Tržec, Trnovec in Zgornja Polskava.

Med letoma 1910 in 1931 beležimo manjšo demografsko rast kot v predhodnem obdobju. Število prebivalcev se je v celotni regiji povečalo za 14,6 %, med letoma 1931 in 1948 pa, kljub vmesni drugi svetovni vojni, še za 11,7 %. Tako je leta 1931 v regiji živelo 22.145, leta 1948 pa 24.740 prebivalcev. Čeprav so bili v prvi polovici 20. stoletja vplivi urbanih in industrijskih središč na obrobju regije (zlasti Maribora) še relativno šibki, pa je bila kljub temu demografska rast v obeh obdobjih najbolj opazna prav v severnem delu Dravskega polja, to je na območju današnje občine Miklavž na Dravskem polju (povečanje za okoli 35 % v obeh obdobjih).

Preglednica 5: Število prebivalcev po občinah in naseljih na Dravskem polju med letoma 1869 in 2023

OBCINA/Naselje	Leto	1869	1890	1910	1931	1948	1961	1981	1991	2002	2011	2023
MARIBOR - del		1110	1280	1293	1626	1771	2398	2736	2730	2900	2749	2889
Dogoše		330	409	409	619	519	863	908	917	914	763	767
Razvanje		532	673	656	769	964	1170	1282	1232	1381	1357	1412
Zrkovci		248	198	228	238	288	365	546	581	605	629	710
HOČE - SLIVNICA - del		1890	2042	2274	2811	3542	4596	5995	6085	6286	7293	7971
Bohova		218	200	231	264	259	300	299	253	234	270	289
Hotinja vas		241	245	307	464	624	988	1243	1263	1295	1344	1370
Orehova vas		271	275	332	394	409	431	427	388	381	427	439
Rogoza		210	277	244	375	564	835	1038	1142	1187	1390	1712
Slivnica pri Mar.		272	285	283	318	362	390	395	401	460	631	758
Spodnje Hoče		471	519	638	737	1044	1316	2112	2086	2109	2555	2745
Zgornje Hoče		207	241	239	259	280	336	481	552	620	676	658
MIKLAVŽ NA DR. P.		691	791	951	1293	1396	1881	4867	5414	5915	6268	7147
Dobrovice		306	316	356	450	450	509	654	686	722	799	846
Dravski Dvor		19	20	21	22	84	132	280	429	573	648	690
Miklavž na Dr. p.		246	319	413	614	623	935	3270	3546	3808	3854	4452
Skoke		120	136	161	207	239	305	663	753	812	967	1159
RACE - FRAM - del		1683	1896	2051	2412	2722	3167	3495	3553	3673	4008	4610
Brezula		156	178	212	253	242	278	285	292	256	248	276
Ijesenca		214	263	245	258	253	337	350	386	421	486	575
Podova		224	253	228	354	355	356	319	326	306	307	263
Požeg		100	92	85	70	82	76	73	55	70	73	107
Rače		698	789	868	1053	1372	1696	2136	2152	2281	2529	2975
Spodnja Gorica		180	199	256	263	267	268	225	240	235	251	263
Zgornja Gorica		111	122	157	161	151	156	107	102	104	114	151
STARŠE		1907	2231	2419	2795	3140	3454	4023	3915	3955	4163	4132
Brunšvik		109	109	150	174	317	384	396	392	394	418	439
Loka pri Rošnjih		208	221	213	211	213	242	270	256	265	287	319
Marjeta na Dr. p.		315	340	360	468	431	467	538	501	476	486	460
Prepolje		320	392	423	457	496	531	607	552	543	538	512
Rošnja		164	234	210	243	322	364	434	414	399	426	425
Starše		282	317	291	397	432	502	675	700	726	803	767
Trniče		169	188	298	330	349	370	418	422	408	437	441
Zlatoličje		340	430	474	515	580	594	685	678	744	768	769
SLOV. BISTRICA - del		1438	1611	1957	2188	2228	2739	3198	3448	3837	4115	4255
Gaj		99	118	139	156	166	214	335	518	615	653	626
Pragersko		205	281	610	766	726	1037	1193	1069	1101	1150	1179
Sele pri Polskavi		124	129	140	144	159	152	160	183	181	168	178
Spodnja Polskava		578	622	690	727	726	849	791	732	814	936	910
Zgornja Polskava		432	461	378	395	451	487	719	946	1126	1208	1362
KIDRIČEVO		3336	3634	3864	4105	4536	6440	6720	6606	6502	6645	6586
Apače		399	447	422	520	647	735	730	764	785	802	807
Cirkovce		196	229	249	280	280	335	374	388	403	418	366
Dragonja vas		188	160	175	179	176	171	186	195	174	187	187
Kidričevo		18	19	58	71	293	1985	1743	1481	1273	1253	1113
Kungota pri Pruju		49	100	159	192	229	304	373	394	386	394	395
Lovrenc na Dr. p.		424	456	460	487	557	550	651	635	657	664	663

OBČINA/Naselje	Leto	1869	1890	1910	1931	1948	1961	1981	1991	2002	2011	2023
Mihovce		214	258	285	279	264	282	262	234	224	209	209
Njiverce		89	85	88	94	133	243	372	503	602	682	780
Pleterje		338	367	372	322	312	309	275	265	262	238	233
Pongrce		141	138	160	156	132	139	134	121	133	128	135
Spodnje Jablane		205	219	248	248	261	175	209	221	224	242	271
Spodnji Gaj pri Pr.		0	0	0	0	0	0	118	135	133	133	123
Starošince		169	218	187	227	218	223	234	219	224	225	227
Stražgonjca		143	170	200	249	280	233	210	202	180	193	221
Strnišče		0	0	0	0	0	0	104	125	105	110	108
Šikole		296	353	411	365	347	317	331	312	311	323	312
Zgornje Jablane		116	148	144	157	158	163	192	169	175	185	191
Župečja vas		351	267	246	279	249	276	222	243	251	259	245
HAJDINA		1663	2043	2346	2679	3022	3328	4103	4386	3492	3748	3897
Draženci		173	232	285	340	414	404	487	488	483	529	581
Gerečja vas		218	268	303	363	396	457	505	541	534	566	556
Hajdoše		244	291	312	331	358	406	561	615	595	628	668
Skorba		163	221	272	297	350	358	445	410	372	364	369
Slovenja vas		230	278	297	318	367	428	431	486	509	546	593
Spodnja Hajdina		321	402	501	573	665	726	954	1028	195	257	300
Zgornja Hajdina		314	351	376	457	472	549	720	818	804	858	830
VIDEM - del		2028	2129	2173	2236	2383	2473	2759	2859	2794	3076	3077
Barislovci		89	114	118	118	104	121	118	131	132	129	120
Jurovci		104	134	148	146	163	169	160	150	154	174	165
Lancova vas		383	416	462	460	455	509	520	553	492	555	532
Pobrežje		666	690	690	714	788	780	808	793	835	907	939
Sela		154	162	184	197	191	193	199	201	188	194	194
Šturmovci		99	75	83	100	148	152	169	146	127	143	128
Trnovec		124	134	109	113	125	101	92	84	92	93	86
Tržec		304	278	263	256	261	245	317	347	323	410	449
Videm pri Ptuj		105	126	116	132	148	203	376	454	451	471	464
DRAVSKO POLJE		15746	17657	19328	22145	24740	30476	37896	38996	39354	42065	44564

Vir podatkov: Vir: Krajevni leksikon Slovenije 1995;

SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px>.

Opomba: pri občinah, katerih ozemlje sega tudi izven območja Dravskega polja (označene z »- del«), se podatki nanašajo samo na tisti del občine, ki je na območju obravnavane regije.

V letih po 2. svetovni vojni so namreč v Mariboru pričeli z intenzivno gradnjo novih industrijskih objektov, ki so pritegnili številno prebivalstvo iz manj razvitih delov Podravja in del se jih je naselil tudi na tem delu Dravskega polja. V tem obdobju izstopa tudi rast Kidričevega, ki pa je doživelo še večji razvoj v naslednjem analiziranem obdobju.

Med večjimi naselji (z več kot 250 prebivalci) se je v obdobju med letoma 1931 in 1948 število prebivalcev najbolj povečalo v Kidričevem (za 3-krat), Brunšviku, Rogozi, Spodnjih Hočah in Hotinji vasi (med 35 in 50 %). Povečala so se tudi nekatera naselja v okolici Ptuja (Skorba, Spodnja Hajdina). V letu 1931 so bile Rače prvo naselje v regiji, ki je preseglo 1000 prebivalcev, leta 1948 pa so se Račam pridružile tudi Spodnje Hoče. Zmanjševanje števila prebivalcev se je nadaljevalo v nekaterih naseljih južnega dela Dravskega polja. Med večjimi naselji izstopa Pragersko (zmanjšanje za okoli 5 %), med manjšimi pa Pongrce, Barislovci, Župečja vas, Zgornja Gorica in Mihovce (zmanjšanje 5–15 %). Pak (1969) navaja, da se je

prebivalstvo odseljevalo predvsem iz območij z najneugodnejšimi naravnimi pogoji in neugodno posestno sestavo.

Večje spremembe so sledile v naslednjih desetletjih, ko se je intenziviral gospodarski razvoj v okoliških mestih, obenem pa so v Kidričevem zgradili tovarno glinice in aluminija (obratovati je pričela leta 1954) ter industrijsko naselje s potrebno urbano infrastrukturo. Med letoma 1948 in 1961 se je število prebivalcev v Kidričevem povečalo iz 293 na 1985 (povečanje za 6,8-krat) in Kidričevo je bilo v letu 1961 največje naselje na Dravskem polju. Poleg južnega dela regije (zaradi Kidričevega) je bila največja rast zabeležena na severnem delu, to je na ozemlju dela današnje občine Maribor in občine Miklavž na Dravskem polju (povečanje za okoli 35 %).

Rast je bila največja prav v večjih centralnih naseljih (z več kot 500 prebivalci), kot so Dogoše, Hotinja vas, Miklavž na Dravskem polju, Rogoza (povečanje med 50 in 65 %). Prav tako so beležila rast vsa naselja z več kot 1000 prebivalci (Spodnje Hoče, Rače in Razvanje), in sicer za okoli 20–25 %. Med manjšimi naselji so zabeležili največjo rast v naseljih Njiverce (občina Kidričevo), Dravski Dvor, Videm pri Ptuj, Ješenca, Kungota pri Ptuj, Gaj, Skoke, Zrkovci, Brunšvik in Zg. Hoče. Tudi v tem obdobju beležimo zmanjševanje števila prebivalstva v nekaterih naseljih. Za več kot 3 % se je njihovo število zmanjšalo v sedmih naseljih in vsa so iz južnega obrobja regije (iz današnjih občin Kidričevo in Videm). Največje zmanjšanje je bilo zabeleženo v naselju Spodnje Jablane (za 33 %).

Gibanje števila prebivalstva po letu 1961

Tudi obdobje med letoma 1961 in 1981 je obdobje z intenzivno rastjo prebivalstva. V celotni regiji se je število prebivalcev povečalo s 30.476 v letu 1961 na 37.896 v letu 1981, kar predstavlja povečanje za 24,3 %. Med posameznimi deli regije je bila rast ponovno največja v severnem delu Dravskega polja, to je v obmestju Maribora (za 53,2 %). Rast je bila najbolj intenzivna predvsem na ozemlju današnje občine Miklavž na Dravskem polju, v kateri se je število prebivalcev povečalo kar za 159 %, sledila pa je občina Hoče - Slivnica s povečanjem za okoli 30 %.

K rasti je prispevalo predvsem močno priseljevanje prebivalstva, ki je večinoma dnevno migriralo v Maribor in druga zaposlitvena središča. V tem obdobju je namreč Dravsko polje postalo območje, ki je bilo zamišljeno kot razvojno območje središč v sosedstvu (Kokole 1973). Obsežna ravninska zemljišča so omogočala zazidavo z

tudi območje v današnji občini Slovenska Bistrica. Kar na območju treh občin so zabeležili depopulacijo. Za okoli 15 % se je število prebivalcev zmanjšalo na ozemlju današnje občine Hajdina, za 2–3 % pa še v občinah Starše in Kidričevo in v slednjih je to obdobje edino, v katerem beležijo zmanjšanje.

Poleg demografskega gibanja v sami regiji so k navedenim demografskim razmeram močno prispevale tudi težavne gospodarske razmere v bližnjih zaposlitvenih centrih, še zlasti v največjem. V Mariboru (v katerem živi več kot dvakrat več prebivalcev kot na celotnem Dravskem polju) je bilo to namreč obdobje močne depopulacije in zmanjšanja mestnega prebivalstva za okoli 10 %, do katerega je prišlo predvsem zaradi gospodarske stagnacije in propada velikih industrijskih podjetij ter splošnega zaostajanja za območjem osrednje Slovenije (Horvat 2020). Nekaj prebivalstva se je iz mesta preselilo v obmestje, medtem ko na širšem območju Dravskega polja ni bilo pomembnega vpliva tega procesa, še zlasti ne tam, kjer ni bilo večjih možnosti gradnje stanovanj in hiš.

Na nivoju naselij se je med letoma 1981 in 2002 število prebivalcev zmanjšalo kar v 30 naseljih (slika 6). Večina se jih nahaja v osrednjem, južnem in vzhodnem delu regije. Z več kot 20-odstotno depopulacijo izstopata Kidričevo in Šturmovci, z 10–20 % zmanjšanjem pa Skorba, Mihovce, Stražgonjca in Marjeta na Dravskem polju. Med večjimi naselji (z več kot 1000 prebivalci) beleži Kidričevo zmanjšanje kar za 27 %, medtem ko je število prebivalcev stagniralo ali se rahlo povečalo v Spodnjih Hočah, Račah in Hotinji vasi, kjer v tem času ni bilo pomembnih gradbenih posegov. Na drugi strani pa večjo rast med večjimi naselji beležijo Zgornja Polskava (povečanje za 56 %), Skoke (22 %), Miklavž na Dravskem polju (16 %), Slivnica pri Mariboru (16 %) in Rogoza (14 %).

Po letu 2002 se je demografski razvoj regije ponovno intenziviral. Velik pomen je imela ponovno povečana stanovanjska gradnja na območju ob glavnih prometnicah in v novonastalih občinskih središčih, ki se je še posebej intenzivirala po letu 2010. Število stanovanj se je v zadnjem obdobju najbolj povečalo prav na suburbanem območju Maribora in Ptuja, v naseljih ob glavni cesti med Mariborom in Slovensko Bistrico ter tudi v bližini izvozov z avtoceste Maribor–Celje in Maribor–Ptuj. Nekoliko skromnejša je bila rast števila stanovanj v naseljih ob glavni cesti med Mariborom in Ptujem na območju med Rošnjo in Zlatoličjem, izven ožjih gravitacijskih območij urbanih središč, v naseljih ob regionalni cesti med Ptujem in Slovensko Bistrico ter v osrednjem delu Dravskega polja.

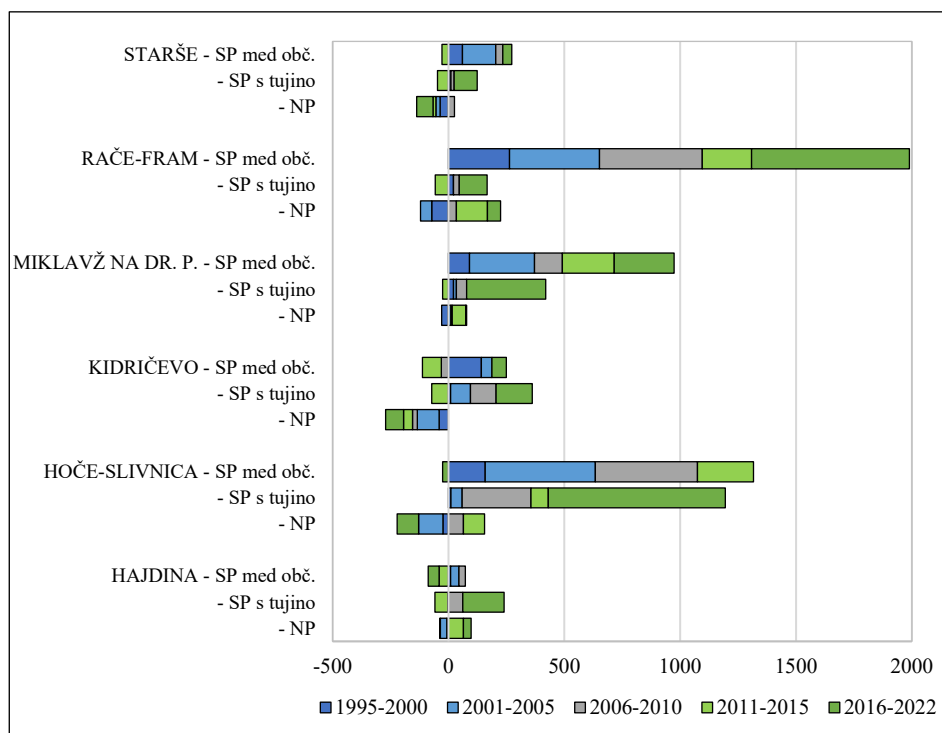
Med letoma 2002 in 2023 najbolj intenzivno rast števila prebivalstva beležijo občine v zahodnem in severnem delu Dravskega polja, in sicer Hoče - Slivnica, Rače - Fram in Miklavž na Dravskem polju (vse med 20 in 26 %). Rast na območju drugih občin je manjša (4–10 %), na območju regije, ki sodi v občino Maribor, pa se je pojavila celo stagnacija oziroma rahla depopulacija, saj v tem delu ni bilo pomembnih gradbenih posegov. To velja tudi za naselje Dogošče, ki je edino naselje v zaledju Maribora, ki beleži več kot 10-odstotno depopulacijo.

Med naselji v obdobju med letoma 2002 in 2023 (slika 7) največje povečanje števila prebivalstva beležijo velika in srednje velika naselja v regiji, kar kaže na dejstvo, da so kot centralna središča privlačna za novogradnje in priseljevanja, saj s svojo prometno dostopnostjo, relativno nižjimi cenami zemljišč in stanovanj (kot so npr. v Mariboru), dobro infrastrukturno opremljenostjo, atraktivnostjo za »življenje v lastni hiši v obmestju ali na deželi« in tudi z možnostjo za zaposlitev v bližini ali pa z enostavno in hitro dnevno migracijo v večja mesta pritegnejo precejšnje število prebivalcev.

Proces suburbanizacije je bil tako v zadnjih dveh desetletjih še posebej izrazit v obmestju Maribora, kjer se je število prebivalcev v naseljih Slivnica pri Mariboru povečalo kar za 65 % (tudi na račun novega doma za starejše občane), v Rogozi za 44 %, Skokah za 43 %, Račah za 30 % in Spodnjih Hočah za 30 %. V obmestju Ptuja je bila največja rast zabeležena v Spodnji Hajdini (povečanje za 54 %). Med večjimi naselji (z več kot 1000 prebivalci) je v tem obdobju beležilo upad le Kidričevo (zmanjšanje za 13 %), medtem ko je bila v Razvanju opazna stagnacija.

Drozg že v prvem poglavju monografije za obdobje med letoma 2011 in 2021 izpostavlja naselja, v katerih je bil proces suburbanizacije s selitvijo mestnega prebivalstva v obmestna naselja posebej opazen. V suburbanem območju Maribora izpostavlja Miklavž na Dravskem polju, Rogozo, Rače, Hotinjo vas, Ješenco in Zgornjo Polskavo, v območju Ptuja pa Hajdoše, Skorbo, Lancovo vas in Videm. Izpostavlja organizirano stanovanjsko gradnjo v obliki sosesk, v suburbanih naseljih in občinskih središčih pa tudi gradnjo večstanovanjskih objektov (večinoma manjših blokov, kot npr. v Sp. Hočah, Račah, Rogozi). Ob tem navaja, da sta se z novogradnjami močno spremenili zgradba in oblika naselij na Dravskem polju, ki so pridobila bolj urbani oziroma polurbani videz.

Naravno gibanje prebivalstva je bilo v celotnem obdobju med letoma 1995 in 2022 negativno, saj je na Dravskem polju (oziroma v šestih prikazanih občinah) 235 oseb več umrlo, kot se jih je rodilo. V občini Kidričevo je bilo v vseh prikazanih obdobjih negativno, medtem ko je v občinah Hoče - Slivnica in Starše bilo v skupnem seštevku negativno, vmes pa v posameznih obdobjih (med letoma 2006 in 2015) tudi pozitivno. V skupnem seštevku vseh obdobj so imele pozitivno naravno gibanje le tri občine: Miklavž na Dravskem polju, Rače - Fram in Hajdina, vendar so rojeni k skupnemu prirastu prebivalstva v navedenih občinah prispevali le 50–100 oseb v vseh 28 letih skupaj.

Slika 8: Naravni (NP) in selitveni (SP) prirast po občinah na Dravskem polju med letoma 1995 in 2022

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05I3002S.px>.

Opomba: prikazane so samo občine, ki se z večjim delom ozemlja nahajajo v regiji.

Podatki torej kažejo, da je k rasti prebivalstva v šestih obravnavanih občinah prispevalo priseljevanje prebivalstva. Med letoma 1995 in 2022 se je v regijo priselilo 6868 oseb več, kot se jih je odselilo. K pozitivnemu selitvenemu prirastu je

prispevalo 4623 priseljenih oseb iz drugih občin v Sloveniji in 2245 oseb iz tujine (ti predstavljajo 32,7 % selitvenega prirasta). Vse občine so imele pozitivni selitveni prirast, vendar je bil ta v treh relativno nizek. V občini Hajdina se je s selitvami med letoma 1995 in 2022 število prebivalcev povečalo le za 166 oseb, v občini Kidričevo za 426 in v občini Starše za 322 oseb in v vseh treh občinah so med letoma 2011 in 2015 zabeležili tudi negativni selitveni prirast.

Večina prebivalstva se torej na Dravsko polje priseljuje le v tri občine v obmestju Maribora ter v območje proti Slovenski Bistrici, to je v občine Hoče - Slivnica (kjer se je število prebivalcev s selitvami povečalo za 2487 oseb), Rače - Fram (za 2099 oseb) in Miklavž na Dravskem polju (za 1368 oseb). Podatki tudi kažejo, da so večino selitvenega prirasta v občini Rače - Fram prispevale selitve znotraj Slovenije (iz tujine le 10 %), medtem ko je bil delež iz tujine višji v občinah Miklavž na Dravskem polju (29 %) in Hoče - Slivnica (kar 49 %). Več kot polovica pozitivnega prirasta s tujino je bila registrirana v zadnjem obdobju, med letoma 2016 in 2022, kar kaže na dejstvo, da je suburbano zaledje Maribora v zadnjem obdobju postalo zanimivo tudi za priseljevanje prebivalstva izven ozemlja Slovenije.

Starostna in spolna sestava prebivalstva

Starostna sestava prebivalstva prikazuje število prebivalcev po dopolnjenih letih ali drugih starostnih obdobjih in razmerje med njimi. Iz nje je razvidno, kako se je prebivalstvo razvijalo v preteklosti, nakazuje pa tudi razvoj v prihodnje. Je tesno povezana z naravnim in selitvenim gibanjem prebivalstva.

Podaljševanje življenjske dobe prebivalstva je najbolj značilen demografski pojav vsake sodobne družbe in skupaj z nižanjem rodnosti vodi v staranje prebivalstva. Nizka rodnost je povezana z odlaganjem odločitve za starševstvo na poznejša leta. Z upadanjem števila rojenih in upočasnjevanjem umrljivosti se posledično spreminja starostna sestava prebivalstva določenega območja in prihaja do staranja prebivalstva (Horvat 2020). Na Dravskem polju smo ugotovili, da je naravni prirast že nekaj desetletij večinoma negativen (razen v nekaterih občinah in v nekaterih petletnih obdobjih) (slika 8) in kot tak prispeva k staranju prebivalstva regije.

Pomemben dejavnik pri spreminjanju starostne sestave prebivalstva so tudi selitve, saj se mladi pogosto odseljujejo iz manj razvitih območij v večja urbanizirana naselja ter v razvite države, torej tja, kjer so po njihovem mnenju boljše možnosti za življenje

in razvoj. S tem se zmanjšuje tudi rodnost na območjih večjega odseljevanja mlajšega prebivalstva (Vertot 2010). V tem oziru velja območje Dravskega polja, predvsem njegov suburbani del v obmestju Maribora, za atraktivno območje za priseljevanje, kar je razvidno tudi iz podatkov o selitvenem gibanju v zadnjih desetletjih. V suburbano območje se priseljujejo mlade družine z željo po samostojni hiši ali stanovanju, pa tudi druge starostne skupine prebivalstva, tako da v tem primeru povezave s starostno sestavo prebivalstva niso vedno povsem jasno razmejene.

Pak (1969) za obdobje šestdesetih let prejšnjega stoletja ugotavlja, da so bili deleži mlajšega prebivalstva višji na severnem delu Dravskega polja. Severni del je bil v tistem obdobju območje izredno živahne dnevne migracije delovne sile, saj so se tja preseljevali predvsem prebivalci iz bolj oddaljenih območij, od koder so dnevno migrirali v Maribor. Klemenčič (1962) ob tem ugotavlja, da je zaradi navedenega Dravsko polje že v tistem obdobju predstavljalo eno od slovenskih pokrajin z najbolj intenzivno dnevno migracijo aktivnega prebivalstva.

Preglednica 6: Starostna sestava prebivalstva po občinah na Dravskem polju v letu 1981, 2002 in 2023

Občina Območje	Delež preb. v starosti 0–14 let			Delež preb. v starosti 65+ let			Indeks staranja		
	1981	2002	2023	1981	2002	2023	1981	2002	2023
Leto	1981	2002	2023	1981	2002	2023	1981	2002	2023
Maribor - del (S)	22,0	14,8	13,2	9,3	15,4	23,9	42,3	104,2	180,6
Hoče - Slivnica - del (S)	21,6	13,0	14,9	9,6	15,1	22,5	44,6	115,7	151,0
Miklavž na Dr. p. (S)	24,0	13,5	14,4	6,4	12,7	21,8	26,7	94,5	151,9
Rače - Fram - del (Z)	20,1	14,6	16,0	10,8	14,9	19,9	53,9	102,2	124,3
Sl. Bistrica - del (Z)	22,6	14,9	15,3	10,9	13,3	22,0	48,1	89,8	144,2
Starše (V)	21,8	14,2	13,2	10,3	15,6	22,4	47,4	109,4	168,9
Hajdina (V)	23,1	13,5	15,2	9,0	14,2	22,7	38,8	105,7	149,4
Kidričevo (I)	22,8	15,2	15,1	9,5	14,8	21,2	41,8	97,3	140,5
Videm - del (I)	24,8	17,0	13,7	10,4	12,7	19,7	41,9	75,1	144,2
Dravsko polje	22,5	14,3	14,7	9,5	14,3	21,8	42,0	99,9	148,5
S del Dravskega polja	22,5	13,5	14,4	8,4	14,2	22,5	37,4	105,0	155,7
Z del Dravskega polja	21,3	14,7	15,6	10,9	14,1	20,9	51,0	95,8	133,6
V del Dravskega polja	22,5	13,9	14,2	9,6	14,9	22,5	43,0	107,7	158,8
J del Dravskega polja	23,4	15,7	14,7	9,8	14,2	20,7	41,8	90,1	141,6
Podravska stat. regija	-	14,3	13,8	-	15,1	22,1	-	105,2	160,1
Slovenija	23,0	15,3	15,0	11,1	14,7	21,4	48,1	96,3	142,9

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5006S.px>.

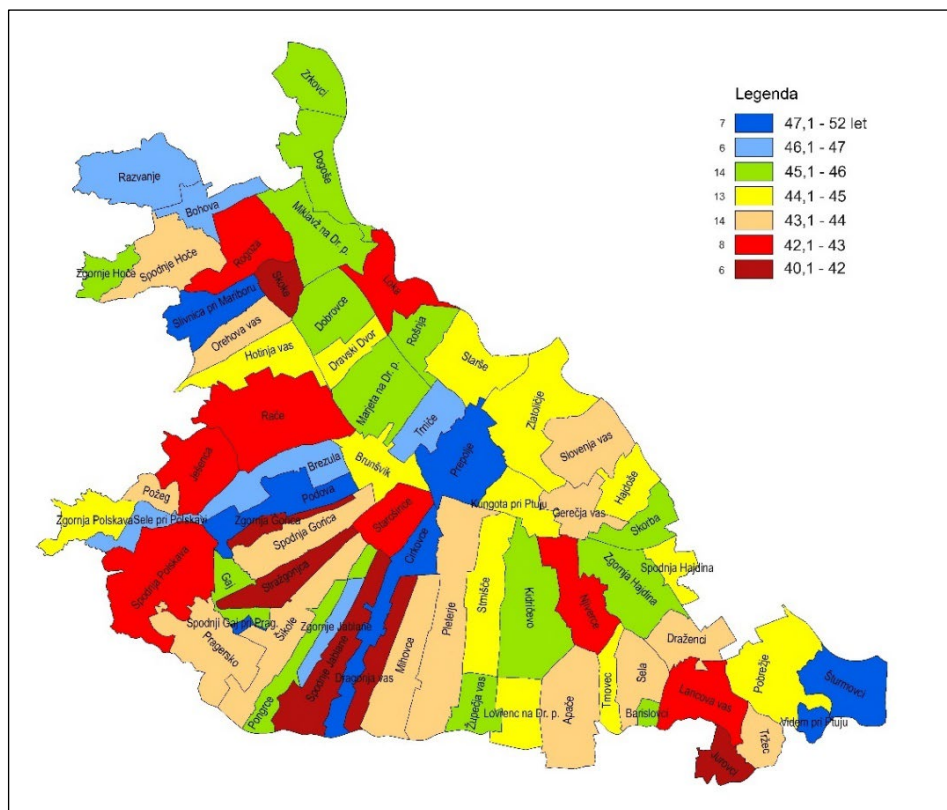
Opomba: pri občinah, katerih ozemlje sega tudi izven območja Dravskega polja (označene z »- del«), se podatki nanašajo samo na tisti del občine, ki je na območju obravnavane regije.

Tudi v letu 1981 je bil najvišji delež mlajšega prebivalstva (0–14 let) in najnižji indeks staranja (ki odraža razmerje med starejšim in mlajšim prebivalstvom) zabeležen na severnem delu regije, in sicer na območju današnje občine Miklavž na Dravskem polju (preglednica 6). Območje je namreč v predhodnih dveh desetletjih beležilo porast prebivalstva kar za 1,6-krat in to se je odrazilo tudi v mlajši starostni sestavi. Z nizkim indeksom staranja je sledilo območje današnje občine Hajdina.

V letu 2002 sta z najvišjim deležem mlajšega prebivalstva izstopali območji današnjih občin Kidričevo in Videm. Slednja je bila tudi občina z najnižjim indeksom staranja. Najvišji delež starejšega prebivalstva so imela naselja na območju današnje občine Starše ter v naseljih v občini Maribor. To se ujema z ugotovitvijo, da je bila v tem obdobju rast prebivalstva v tem delu občine Maribor majhna, oziroma se je v njej število prebivalcev med letoma 2002 in 2011 celo zmanjšalo.

V letu 2023 so se razmere zopet nekoliko spremenile. Med letoma 2011 in 2023 se je število prebivalcev najbolj povečalo v občini Rače - Fram, kjer je bilo ugotovljeno tudi največje priseljevanje prebivalstva. Ker je bil v letu 2023 ugotovljen najvišji delež otrok (0–14 let) prav v tej občini, lahko sklepamo, da se je na to območje v zadnjih dveh desetletjih priselilo precej mladih družin z otroki. V primerjavi z letom 2002 so se v letu 2023 kar v petih občinah povišali deleži mlajšega prebivalstva, v ostalih pa znižali. Deleži mlajšega prebivalstva so se najbolj znižali v občini Videm in tudi v delu občine Maribor, ki sega na Dravsko polje.

Na nivoju naselij je opaziti precej bolj pestro stanje. Analiza povprečne starosti prebivalstva na Dravskem polju za leto 2023 (slika 9) kaže, da ima prebivalstvo v naseljih na območju občin Maribor, Miklavž, Starše in Hajdina precej povprečno in nekoliko nadpovprečno visoko starost (v večini naselij se povprečna starost giblje med 44 in 46 let). V ostalih območjih je situacija precej bolj pestra in ne nakazuje prostorskih zakonitosti, kakršne smo ugotavljali pri gibanju števila prebivalstva. V osrednjem, zahodnem in južnem delu regije se tako nahajajo naselja z najvišjo povprečno starostjo (med 47 in 52 let), kot so na primer Spodnji Gaj pri Pragerskem, Prepolje, Šturmovci, Podova, Cirkovce in Slivnica pri Mariboru, kot tudi naselja z najnižjo (med 40 in 43 let), kot so na primer Stražgonjca, Dragonja vas, Spodnje Jablane, Zgornja Gorica, Jurovci, Skoke, Ješenca, Starošince, Lancova vas idr.

Slika 9: Povprečna starost prebivalstva po naseljih na Dravskem polju v letu 2023

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5006S.px>.

Med manjšimi naselji z manj kot 19 % starejšega prebivalstva izstopajo naselja Požeg, Zgornja Gorica, Mihovce, Pleterje, Lancova vas, Zgornje Jablane, Sela, Jurovci in Šikole, med večjimi pa Rogoza, Rače, Skoke, Pobrežje. Večina navedenih naselij (zlasti večjih) izkazuje v zadnjem desetletju gradnjo stanovanj in posledično rast prebivalstva, predvsem s priseljevanjem mlajšega prebivalstva. Izjema sta naselji Mihovce in Pleterje, ki ob depopulaciji izkazujeta nizek delež starejšega prebivalstva, obenem pa naselje Mihovce v letu 2022 izkazuje tudi nadpovprečno visok delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (slika 13).

Z najvišjim deležem starejšega prebivalstva izstopajo naselja Cirkovce, Sela pri Polskavi, Zgornja Hajdina, Šturmovci, Spodnji Gaj pri Pragerskem (vsa 26–28 %) ter Podova (30 %), v večini katerih (razen v Zgornji Hajdini) med letoma 2002 in

ni pravilo, saj je kar nekaj naselij z visokim indeksom feminitete izkazovalo tudi rast prebivalstva. Pomanjkanje ženskega prebivalstva izkazujejo naselja z nizkim indeksom feminitete. Izstopajo naselja Zgornje Jablane, Spodnja Hajdina, Brezula, Sela in Rogoza (med 65 in 80).

Izobrazbena sestava prebivalstva

Izobraževanje predstavlja enega od ključnih dejavnikov človeškega razvoja, saj ima pomembno vlogo pri oblikovanju človekovega življenja in njegovega razvoja. Poleg vpliva na človekov individualni razvoj (pri oblikovanju osebnosti in osebni rasti posameznika, pri strokovni usposobljenosti posameznika za opravljanje različnih poklicev in podobno) ima pomembno vlogo tudi pri celotnem družbenem razvoju, saj pripomore k boljšemu razumevanju in spodbujanju gospodarske rasti, izboljšanju socialne kohezije in zmanjševanju družbenih neenakosti ter s tem k večji družbeni blaginji (Barle in Trunk Širca 2010). Zato je v današnjem času stopnja izobraženosti prebivalstva (zlasti delež prebivalstva z visokošolsko in univerzitetno izobrazbo) eden najpomembnejših analitskih kazalnikov gospodarske in splošne družbene razvitosti določenega območja.

V preteklosti je bila izobrazbena sestava prebivalstva v Sloveniji v primerjavi z gospodarsko razvitimi državami razmeroma nizka, vendar se v zadnjih desetletjih precej izboljšuje. Delež prebivalcev, ki se izobražujejo, se v zadnjih dveh desetletjih povečuje, povprečno število let šolanja je vedno daljše, vse večji pa je tudi delež prebivalstva s terciarno izobrazbo. Med letoma 1981 in 2022 se je izobrazbena sestava prebivalstva Slovenije precej izboljšala. Leta 1981 je imela več kot polovica prebivalstva končano le osnovno šolo ali manj, leta 1991 okoli 47 %, leta 2022 pa manj kot četrtina. Delež prebivalstva s končano srednjo šolo se je povečeval do leta 2002, nato pa se je pričel zmanjševati na račun močnega povečevanja deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo, ki je v letu 2022 narasel na 25,5 % (v primerjavi z letom 1981, ko je znašal le 5,9 % in letom 1991 z okoli 8,8 %) (Horvat 2020).

Podatki o izobrazbeni sestavi prebivalstva na Dravskem polju (preglednica 7) kažejo na precejšnje razlike v dveh delih regije. Lahko jih povežemo z gospodarskim in demografskim razvojem v zadnjih desetletjih in tudi s starostno sestavo prebivalstva. Že v letu 1991 izstopata območji v severnem in zahodnem delu regije (v obmestju Maribora in ob cesti proti Slovenski Bistrici), v katerih je bil delež prebivalstva brez končane ali s končano osnovno šolo nižji od državnega povprečja, delež prebivalstva

s terciarno izobrazbo pa je še nekoliko zaostajal za državnim povprečjem. V tem delu regije je bilo nadpovprečno zastopano prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo, ki je predstavljalo večino tudi med priseljenci, v območju pa so bile tudi precej razvite proizvodne in storitvene dejavnosti v obrtnem sektorju s potrebo po tovrstni delovni sili. Z najnižjima deležema prebivalstva brez ali z osnovnošolsko izobrazbo sta izstopali območji današnjih občin Hoče - Slivnica in Miklavž na Dravskem polju (okoli 39 %). Občina Hoče - Slivnica je imela obenem tudi najvišji delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (7,3 %), ki pa je bil še vedno nižji od državnega povprečja in od deleža v današnji Mestni občini Maribor (11,1 %). Med naselji so z več kot 8 % prebivalstva s terciarno izobrazbo izstopala naselja Slivnica pri Mariboru (15,7 %), Orehova vas, Razvanje, Spodnje Hoče, Zgornja Polskava, v zaledju Ptuja pa Spodnja Hajdina.

Preglednica 7: Delež prebivalstva glede na stopnjo izobrazbe po občinah na Dravskem polju v letu 1991 in 2022

Občina Območje	Brez končane ali s končano OŠ		Srednješolska izobrazba		Terciarna izobrazba	
	1991	2022	1991	2022	1991	2022
Maribor - del (S)	41,5	16,0	50,5	59,1	7,0	24,9
Hoče - Slivnica - del (S)	39,4	17,4	52,2	56,8	7,3	25,8
Miklavž na Dr. p. (S)	39,9	16,9	53,3	60,9	5,5	22,2
Rače - Fram - del (Z)	45,4	17,5	47,5	55,3	6,1	27,3
Sl. Bistrica - del (Z)	41,0	17,2	50,6	58,2	6,9	24,5
Starše (V)	50,0	19,6	44,9	58,9	4,3	21,5
Hajdina (V)	46,0	18,6	47,3	59,5	5,3	21,9
Kidričevo (I)	52,4	21,4	42,0	57,9	4,4	20,7
Videm - del (I)	56,4	22,4	39,4	59,7	2,8	17,8
Dravsko polje	45,5	18,5	47,8	58,4	5,5	23,1

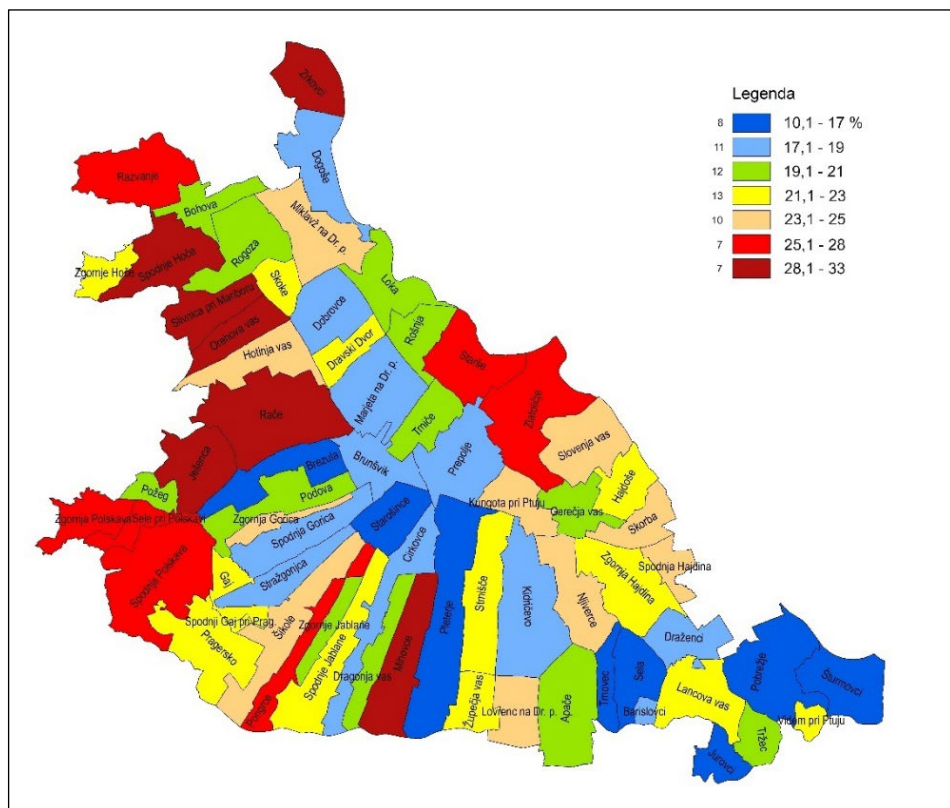
S del Dravskega polja	40,0	17,0	52,3	58,8	6,5	24,2
Z del Dravskega polja	43,2	17,4	49,0	56,7	6,5	25,9
V del Dravskega polja	47,9	19,1	46,2	59,2	4,8	21,7
J del Dravskega polja	53,6	21,8	41,2	58,5	3,9	19,8
Podravska stat. regija	-	20,6	-	56,2	-	23,2
Slovenija	47,0	21,9	42,9	52,6	8,8	25,5

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G2018S.px>.

Opomba: pri občinah, katerih ozemlje sega tudi izven območja Dravskega polja (označene z »- del«), se podatki nanašajo samo na tisti del občine, ki je na območju obravnavane regije.

Na drugi strani je izstopalo območje južnega in osrednjega dela Dravskega polja, zlasti območje današnjih občin Videm, Kidričevo in tudi Starše, v katerih je znašal delež prebivalstva brez ali s končano osnovno šolo več kot 50 %, medtem ko je bil delež prebivalstva s terciarno izobrazbo več kot polovico nižji od državnega povprečja. Z 2,8 % je bil najnižji v današnji občini Videm. Razmere so bile odraz

višjega deleža kmečkega in starejšega prebivalstva na podeželju, ki je bilo tudi precej odmaknjeno od zaposlitvenih središč. Med naselji so z najvišjimi deleži prebivalstva brez ali z osnovnošolsko izobrazbo (tj. 63–72 %) izstopala naselja Barislovci, Jurovci, Sela, Trnovec, Šturmovci (vsa v današnji občini Videm), Starošince (v občini Kidričevo) in Zgornja Gorica (v občini Rače - Fram).

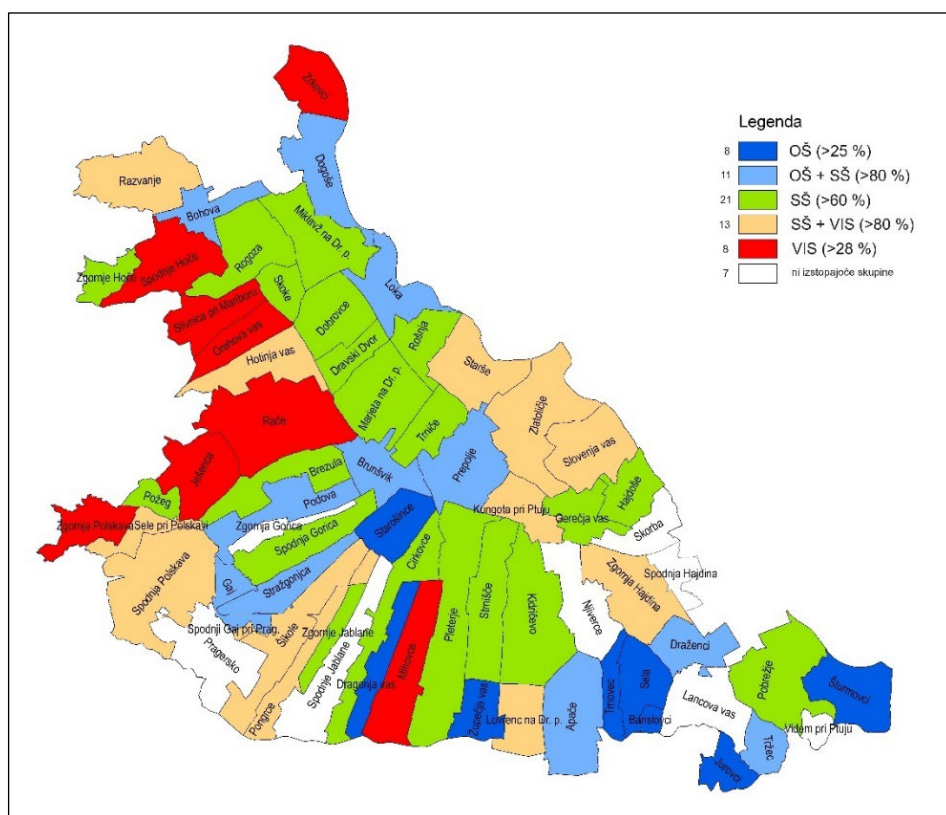

Slika 12: Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo po naseljih na Dravskem polju v letu 2022

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G2018S.px>.

Tudi v letu 2022 lahko opazimo razlike med obema območjema Dravskega polja. V obeh se je sicer precej znižal delež prebivalstva z osnovnošolsko izobrazbo in povečal delež s terciarno. V severnem in zahodnem delu regije se je delež prebivalstva z osnovnošolsko izobrazbo znižal pod 17,5 % (kar je pod državnim povprečjem), medtem ko se je v občinah v osrednjem in južnem delu gibal med 19,6 in 22,4 %. Med naselji so z najvišjim deležem (med 25 in 35 %) ponovno izstopala naselja Sela, Trnovec, Šturmovci, Barislovci in Jurovci (vsa v občini Videm) ter Dragonja vas, Starošince in Župečja vas (vsa v občini Kidričevo).

Na drugi strani se je v vseh občinah močno povečal delež prebivalstva s terciarno izobrazbo. Razen v občini Videm je ta v vseh drugih občinah višji od 20 %, višji od državnega povprečja (25,5 %) pa je le v občinah Rače - Fram in Hoče - Slivnica. Med naselji z najvišjim deležem prebivalstva s terciarno izobrazbo (med 26 in 32 %) izstopajo naselja v obmestju Maribora, kot so Spodnje Hoče, Orehova vas, Slivnica pri Mariboru (vsa v občini Hoče - Slivnica), Ješenca in Rače (v občini Rače - Fram), Zrkovci in Razvanje (v občini Maribor), Zgornja Polskava in Sele pri Polskavi (v občini Slovenska Bistrica), ki so pritegnila tudi bolj izobraženo prebivalstvo (slika 12). Izven obmestja Maribora so imele visoke deleže le naselja Starše (v občini Starše) ter Mihovce in Pongrce (v občini Kidričevo). Zanimivo je, da je delež v občini Miklavž na Dravskem polju nižji od državnega povprečja, in to v vseh naseljih.

Slika 13: Nadpovprečno zastopane izobrazbene skupine prebivalstva po naseljih na Dravskem polju v letu 2022

Vir podatkov: SURS 2023, SiStat, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G2018S.px>.

V letu 2022 v večini naselij še vedno prevladuje prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo in z najvišjimi deleži izstopajo naselja v osrednjem delu Dravskega polja in tista, v katera se je prebivalstvo priseljevalo večinoma pred tremi desetletji ali več. Z 62–66 % izstopajo naselja Dogoše, Dobrovce, Marjeta na Dravskem polju, Zgornje Hoče, Zgornje Jablane, Pobrežje in Jurovci.

Tako stanje prikazuje tudi slika 13, na kateri so prikazane nadpovprečno zastopane izobrazbene skupine prebivalstva po naseljih na Dravskem polju v letu 2022. Najbolj pogosta so naselja, v katerih je nadpovprečno zastopano prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo. Teh je 21 in so najbolj zastopana v osrednjem delu regije ter v vseh naseljih v občini Miklavž na Dravskem polju. Naselja z nadpovprečno zastopanim prebivalstvom le z osnovnošolsko izobrazbo (več kot 25 %) se nahajajo večinoma v južnem delu regije, naselja z nadpovprečno zastopanim prebivalstvom s terciarno izobrazbo (več kot 28 %) pa v severnem in zahodnem delu regije, to je v obmestju Maribora, in v območjih, kjer je potekala intenzivna gradnja in priseljevanje mlajšega prebivalstva predvsem v zadnjem desetletju. V južnem delu izstopa le naselje Mihovce.

Sklep

Demografski razvoj Dravskega polja je sledil splošnemu družbenemu in gospodarskemu razvoju regije in širše okolice. Transformacija iz pretežno agrarnega območja se je pričela že v sredini 19. stoletja, proces urbanizacije pa se je intenziviral v drugi polovici 20. stoletja, ko je zajel večino naselij v regiji.

V šestdesetih letih 20. stoletja so v naseljih pričele nastajati številne družbene, proizvodne in storitvene dejavnosti, ki so pričele nadomeščati nekdanje agrarne strukture. Pak (1969) je že takrat diferenciral različna območja regije glede na stopnjo urbanizacije in deagrarizacije. Zgodnja urbanizacija je zajela najprej obmestna območja, ki gravitirajo k trem regionalnim središčem na obrobju regije. Poleg Maribora, Slovenske Bistrice in Ptuja je na razvoj vplivalo tudi Kidričevo kot edino naselje z mestnimi potezami v osrednjem delu regije.

Dravsko polje je kot regija beležilo demografsko rast v celotnem obdobju od sredine 19. stoletja do danes. Lega med večjimi zaposlitvenimi centri pa je vplivala na zgoščanje poselitve in rast centralnih naselij tudi znotraj regije. Že leta 1931 so Rače kot prvo naselje presegle 1000 prebivalcev. Leta 1948 so se Račam z več kot 1000

prebivalci pridružile Spodnje Hoče. Leta 1961 je bilo naselij s 1000–2000 prebivalci že 5 in med njimi je bilo največje Kidričevo.

Predvsem obdobje med letoma 1961 in 1981 je bilo obdobje z intenzivno rastjo prebivalstva. Leta 1981 so tri naselja presegla 2000 prebivalcev. Največje naselje po številu prebivalcev je postalo Miklavž na Dravskem polju, sledili pa sta mu Spodnje Hoče in Rače. K rasti je prispevalo predvsem močno priseljevanje prebivalstva iz okoliških manj razvitih podeželskih območij, ki je večinoma dnevno migriralo v Maribor in druga zaposlitvena središča. Obsežna ravninska zemljišča so jim omogočala zazidavo z nekmečkimi hišami in območje Dravskega polja je zajel proces urbanizacije, ki je najintenzivneje vplival prav na obmestna naselja.

V osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja je slovenska mesta zajel prvi val suburbanizacije. Cilj številnega prebivalstva je postalo življenje izven mesta, hkrati pa uživati ugodnosti mestnega življenja (Senegačnik 2012). Poleg tega so bile eden glavnih vzrokov za razmah suburbanizacije tudi nižje cene zemljišč v okolici mest, ki so spodbujale predvsem mlajše prebivalstvo k izselitvi iz mesta. V obdobju med letoma 1981 in 2002 se je demografska rast na Dravskem polju v celoti sicer nekoliko umirila (Rebernik 2018), je pa rast prebivalstva za več kot 20 % beležilo območje današnje občine Miklavž na Dravskem polju, pa tudi območje, ki sodi v današnjo občino Slovenska Bistrica.

Po letu 2002, še bolj pa po letu 2010 (po gospodarski krizi), se je demografski razvoj regije ponovno intenziviral. Velik pomen je imela ponovno povečana stanovanjska gradnja na območju ob glavnih prometnicah in v novonastalih občinskih središčih, ki je spodbudila nov val suburbanizacije. Na Dravskem polju se je pojavila tudi organizirana stanovanjska gradnja v obliki novih sosesk, v suburbanih naseljih in občinskih središčih pa so gradili tudi večstanovanjske objekte (večinoma manjše bloke, kot npr. v Spodnjih Hočah, Račah in Rogozi). Z novogradnjami (modernimi enodružinskimi hišami pa tudi blokovskimi stanovanji) sta se močno spremenili zgradba in oblika naselij na Dravskem polju, ki so pridobila bolj urbani videz. Število stanovanj in število prebivalstva se je v zadnjem obdobju najbolj povečalo prav na obmestnem območju Maribora in Ptuja, v naseljih ob glavni cesti med Mariborom in Slovensko Bistrico ter tudi v bližini izvozov z avtoceste Maribor–Celje in Maribor–Ptuj. Med občinami z največjim številom priseljencev izstopajo občine Rače - Fram, Hoče - Slivnica in Miklavž na Dravskem polju.

Proces suburbanizacije je bil v zadnjih dveh desetletjih še posebej izrazit v obmestju Maribora, predvsem v naseljih Slivnica pri Mariboru, Rogoza, Skoke, Rače in Spodnje Hoče. V obmestju Ptuja je bila največja rast zabeležena v Spodnji Hajdini. Med večjimi naselji (z več kot 1000 prebivalci) je v tem obdobju beležilo upad le Kidričevo, medtem ko je bila v Razvanju opazna stagnacija.

Na drugi strani analizirani podatki kažejo drugačno stanje v območjih zunaj ožjih gravitacijskih območij urbanih središč, predvsem v južnem delu v naseljih ob prometnici med Ptujem in Slovensko Bistrico ter v osrednjem delu Dravskega polja. V teh območjih je bila demografska rast manjša, v posameznih naseljih pa se je že dalj časa pojavljala tudi depopulacija. Med letoma 1981 in 2002 se je število prebivalcev zmanjšalo v 30 naseljih Dravskega polja, med letoma 2002 in 2023 pa v 14. Priseljevanje v ta območja je precej manjše, saj je stanovanjska gradnja precej manj intenzivna. Slabša je tudi prometna povezanost z urbanih središči, število neagrarnih gospodarskih dejavnosti pa je tudi bistveno manjše kot v severnem in zahodnem delu Dravskega polja. Podatki o izobrazbeni sestavi potrjujejo, da so naselja z nadpovprečno zastopanim prebivalstvom z osnovnošolsko izobrazbo zastopana večinoma v južnem delu regije, naselja z nadpovprečno zastopanim prebivalstvom s terciarno izobrazbo pa v severnem in zahodnem delu regije, predvsem v obmestju Maribora.

Na koncu si oglejmo še dve karti, ki prikazujeta gibanje števila prebivalstva v preteklih desetletjih in popisno leto z največjim številom prebivalstva po naseljih. Na sliki 14 so prikazana naselja po popisnih obdobjih z največjo demografsko rastjo, tj. indeksom gibanja števila prebivalstva.

Izstopa območje osrednjega in južnega dela regije (na območju današnjih občin Kidričevo, Hajdina in Starše, delno tudi Videm), kjer so bile v večini naselij ugotovljene najvišje stopnje rasti (indeksi) v obdobju pred prvo svetovno vojno ali med obema vojnoma. V kar 16 naseljih se je prebivalstvo med vsemi popisi prebivalstva najbolj povečalo med letoma 1869 in 1890. Z najvišjimi indeksi rasti v tem obdobju izstopajo naselja Kungota pri Ptuju, Rošnja in Skorba, med največjimi naselji pa izstopa kot izjema Razvanje v obmestju Maribora (ki pa ima podobne stopnje rasti tudi v obdobju med letoma 1931 in 1961).

V zadnjih dveh desetletjih pa beleži največjo rast kar 12 naselij. Večinoma pripadajo območju zahodnega dela Dravskega polja, čeprav se med njimi pojavljajo tudi naselja v vzhodnem in južnem delu. Intenzivna rast prebivalstva je bila po letu 2002 zabeležena v obmestju Maribora, kjer se je število prebivalcev v naselju Slivnica pri Mariboru povečalo kar za 65 % (tudi na račun novega doma za starejše občane), sledi pa območje med Račami in Požegom. V obmestju Ptuja je bila največja rast zabeležena v Spodnji Hajdini, sledi pa tudi zaledje Vidma.

Delitev na vsaj dva osnovna dela Dravskega polja glede na družbeni, gospodarski in demografski razvoj potrjuje tudi karta, ki prikazuje popisno leto, v katerem je imelo naselje največ prebivalcev (slika 15). Obmestna naselja v zaledju Maribora in Ptuja skoraj v celoti izkazujejo, da imajo največ prebivalcev prav v zadnjem letu 2023. Sicer pa je tovrstnih naselij v regiji kar 30, kar predstavlja 44 % vseh naselij.

V občini Miklavž na Dravskem polju prav vsa naselja beležijo največje število prebivalcev v letu 2023. V občini Maribor izstopa le naselje Dogoše, ki po letu 1991 beleži depopulacijo, v občini Hoče - Slivnica pa le naselje Zgornje Hoče, kjer je največ prebivalcev živelo v letu 2011. Območje z naselji z največjim številom prebivalcev v letu 2023 se nadaljuje ob cesti proti Slovenski Bistrici (z naselji Rače, Ješenca, Požeg in Zgornja Polskava). Naslednje sklenjeno območje je območje v zaledju Ptuja. V občini Hajdina velik del naselij beleži največje število prebivalcev v letu 2023 in v letu 2011, izstopa le naselje Skorba. Preko meje občine Hajdina se na Ptuj navezujejo naselja z največjim številom prebivalstva v letu 2023 v občini Videm (Pobrezje in Tržec), v občini Kidričevo (Kungota pri Ptuj in Njiverce) in v občini Starše (Zlatoličje).

Na drugi strani v osrednjem in južnem delu Dravskega polja prevladujejo naselja, ki so imela največ prebivalcev v preteklih popisnih letih. V občini Starše so kar tri tovrstna naselja (Rošnja, Marjeta na Dravskem polju in Prepolje) beležila največ prebivalcev v letu 1981. Naselja v južnem del občine Rače - Fram so imela največ prebivalcev v letu 1961 (npr. Podova in Spodnja Gorica), prav tako Kidričevo v občini Kidričevo.

Seveda obstajajo tudi izjeme, kot so npr. naselja Spodnje Jablane, Stražgonjca in Dragonja vas, v katerih se je v zadnjih letih število prebivalcev povečevalo in imajo nižje deleže starejšega prebivalstva, naselje Mihovce pa izstopa po višjem deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo.

Literatura in viri

- Barle, A., Trunk Širca, N. (2010): Pomen izobraževanja v družbi prihodnosti. Model učinkovitega managementa visokošolskega zavoda. Koper.
- Horvat, U. (2019): Demografski razvoj in značilnosti prebivalstva v Halozah. V: Drozg, Vladimir (ur.), et al. Kulturna pokrajina Haloz. Maribor.
- Horvat, U. (2020): Prebivalstvo Maribora, demografski razvoj in značilnosti. Maribor.
- Klemenčič, V. (1962): Geografski problemi i metode proučavanja svakodnevnog putovanja radne snage od mesta stanovanja na rad i obratno. V: Gams, Ivan (ur.), Ilešič, Svetozar (ur.), Savnik, Roman (ur.). Zbornik VI. kongresa geografov FLRJ. Ljubljana.
- Kokole, V., Kokole, V. (1998): Naselja in poselitev. V: Geografija Slovenije. SAZU. Ljubljana.
- Krajevni leksikon Slovenije (1980): Podravje in Pomurje. Ljubljana.
- Krajevni leksikon Slovenije (1995): Ljubljana.
- Pak, M. (1969): Družbenogeografski razvoj Zgornjega Dravskega polja. Geografski zbornik. XI. SAZU. Ljubljana.
- Pak, M. (1998): Dravska ravan. Slovenija: pokrajin in ljudje. Ljubljana, str. 592–603.
<https://pxweb.stat.si/SiStat/>.
- Rebernik, D. (2011): Poselitev in razvoj prebivalstva. Spodnje Podravje pred izziv trajnostnega razvoja. Ljubljana.
- Regionalna geografska monografija Slovenije (1994), Znanstveni inštitut Pedagoške fakultete. Maribor.
- Senegačnik, J. (2012): Slovenija in njene pokrajine. Ljubljana.
- Spletni vir 1: <https://ipi.eprostor.gov.si/jgp/data> (12. 3. 2023).
- Spletni vir: Podatkovni portal SiStat. Prebivalstvo. Statistični urad Republike Slovenije
- Vertot, N. (2010): Starejše prebivalstvo v Sloveniji. Ljubljana.

POVZETEK

Dravsko polje je ena najrodovitnejših kmetijskih pokrajin v Sloveniji, obenem pa je tudi eno izmed gosteje poseljenih območij v državi. Opredeljujemo ga kot vsestransko urbanizirano in modernizirano pokrajino v trikotniku med Mariborom, Slovensko Bistrico in Ptujem, v kateri se je z urbanizacijo na podeželje razširil mestni način življenja. Transformacija iz pretežno agrarnega območja se je pričela že v sredini 19. stoletja, proces urbanizacije pa se je intenziviral v drugi polovici 20. stoletja, ko je zajel večino naselij v regiji. Dravsko polje kot regija v celoti beleži demografsko rast v celotnem obdobju od sredine 19. stoletja do danes, vendar obstajajo razlike vsaj med dvema deloma regije; rast prebivalstva je opazna predvsem v severnem in zahodnem delu Dravskega polja ter v večini središč novonastalih občin, medtem ko osrednji in južni del polja doživlja drugačne demografske procese. Zgodnje obdobje z intenzivno rastjo prebivalstva je bilo med letoma 1961 in 1981, v katerem je k rasti prispevalo predvsem močno priseljevanje prebivalstva iz okoliških manj razvitih podeželskih območij, ki je večinoma dnevno migriralo v Maribor in druga zaposlitvena središča. Obsežna ravninska zemljišča so jim omogočala zazidavo z nekmečkimi hišami in območje Dravskega polja je zajel proces urbanizacije, ki je najintenzivneje vplival prav na obmestna naselja. V tem času je največje naselje po številu prebivalcev postalo Miklavž na Dravskem polju, sledili pa sta mu Spodnje Hoče in Rače. Na razvoj je vplival tudi industrijski razvoj Kidričevega, ki je edino naselje z mestnimi potezami v osrednjem delu regije. V osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja je slovenska mesta zajel val

suburbanizacije. Cilj številnega prebivalstva je postalo življenje izven mesta, hkrati pa uživati ugodnosti mestnega življenja, in to je vplivalo tudi na poselitev na Dravskem polju. V zadnjem obdobju se je demografski razvoj regije ponovno intenziviral po letu 2010, posledica opisanega razvoja pa je dejstvo, da danes obmestna naselja v zaledju Maribora in Ptuja skoraj v celoti izkazujejo, da imajo največ prebivalcev v vseh popisnih obdobjih, prav v zadnjem popisnem letu 2023. Sicer pa je tovrstnih naselij v regiji kar 30, kar predstavlja 44 % vseh naselij. Velik pomen pri rasti prebivalstva ima predvsem povečana stanovanjska gradnja na območju ob glavnih prometnicah in v novonastalih občinskih središčih, ki je spodbudila nov val priseljevanja in suburbanizacije. Večina rasti prebivalstva je povezana s priseljevanjem in prebivalstvo se priseljuje predvsem v tri občine v obmestju Maribora ter na območje proti Slovenski Bistrici, to je v občine Hoče - Slivnica, Rače - Fram in Miklavž na Dravskem polju. Podatki po letu 2016 kažejo, da je suburbano zaledje Maribora v tem času postalo zanimivo tudi za priseljevanje prebivalstva izven ozemlja Slovenije. Z novogradnjami (modernimi enodružinskimi hišami pa tudi blokovskimi stanovanji) sta se močno spremenili zgradba in oblika naselij, zlasti v obmestnih naseljih na Dravskem polju, ki so pridobila še bolj urbani videz. Na drugi strani pa ugotavljamo, da v osrednjem in južnem delu Dravskega polja prevladujejo naselja, katerih so se procesi preobrazbe manj dotaknili in doživljajo v zadnjih desetletjih tudi depopulacijo. V kar 16 naseljih se je prebivalstvo najbolj povečalo med letoma 1869 in 1890, v šestih naseljih, od njih v petih v občini Kidričevo (Šikole, Pongrce, Mihovce, Pleterje, Župečja vas) in v enem v občini Videm (Trnovec), pa je največ prebivalcev v naselju živelo pred prvo svetovno vojno. Urbanost je v tem delu Dravskega polja med Pragerskim in Vidmom manj izrazita, saj območje zaostaja za gospodarskim in družbenim razvojem severnega in zahodnega dela regije, to pa se odraža tudi v razvoju prebivalstva in demografskih strukturah, kot sta starostna in izobrazbena sestava. Seveda obstajajo tudi izjeme, kot so npr. naselja Spodnje Jablane, Stražgonjca in Dragonja vas, v katerih se je v zadnjih letih število prebivalcev povečevalo in imajo nižje deleže starejšega prebivalstva, naselje Mihovce pa izstopa po višjem deležu prebivalstva s terciarno izobrazbo.

